

MANAGEMENT KYBERNETICKÉ BEZPEČNOSTI

TÉMA Č. 6 KYBERSTALKING

pplk. Ing. Petr HRŮZA, Ph.D.

Univerzita obrany, Fakulta ekonomiky a managementu
Katedra vojenského managementu a taktiky

E-mail.: petr.hruza@unob.cz

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Projekt: ***Vzdělávání pro bezpečnostní systém státu***

(reg. č.: CZ.1.01/2.2.00/15.0070)

OBSAH

- **Vysvětlení pojmu kyberstalking.**
- **Základní projevy.**
- **Typologie kyberstalkerů.**
- **Oběti kyberstalkingu.**
- **Případy kyberstalkingu.**
- **Právní rámec kyberstalkingu.**
- **Ochrana před kyberstalkingem.**

Literatura

- O Connel, R. a kol. Cyber Stalking, Abusive Cyber sex and Online Grooming: A Programme of Education for Teenagers. University of Central Lancashire.
- Internetový portál Safer Internet (slovník pojmů)
<http://www.saferinternet.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=219>

Stalking a kyberstalking

- Stalking v překladu znamená pronásledování, opakované stupňované obtěžování, které může mít různou podobu a intenzitu. Se stalkingem se setkalo již 10% Čechů; 2% stalkingu končí smrtí.
- V přeneseném slova smyslu je stalker člověk, který pronásleduje určitou osobu.
- Kyberstalker pak ten, kdo k tomuto účelu využívá digitálních technologií a provádí tuto činnost v kyberprostoru. Kyberstalking tedy spočívá v schraňování osobních údajů cizích osob a následného dlouhodobého, mnohdy stupňovaného obtěžování za použití mobilních telefonů, e-mailu, virtuálních sociálních sítí a podobně. Tyto zprávy mohou nabývat různého charakteru, od výhrůžek až po fanatickou touhu po osobním sblížení.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

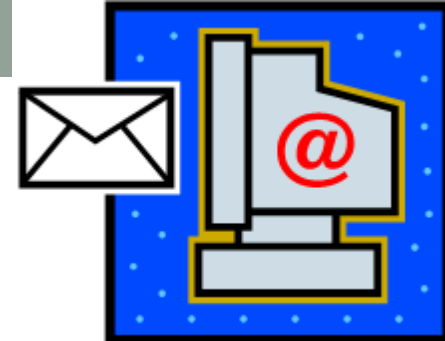

UNIVERZITA
OBRANY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Základní projevy

- Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť pomocí dopisů, e-mailů, telefonátů, SMS zpráv, zasíláním vzkazů na ICQ, Skype, různé druhy chatu, zasíláním různých zásilek s dárky apod.
- Obsah těchto zpráv může být příjemný až veselý, ale též urážející, zastrašující. Výjimkou nejsou zprávy původně příjemné, snažící se získat odpověď či kontakt oběti, které se stávají urážejícími, nevkusnými či zastrašujícími. V rámci snahy kontaktovat oběť je využívána široká paleta citů (vyhrožování, vydírání, vyvolávání pocitu viny apod.).

2. Demonstrování moci a síly stalkera/kyberstalkera

- Stalker ve svých projevech dává důraz na přímé či nepřímé výhrůžky, které v oběti budí oprávněný strach a obavy. Do této kategorie patří například fyzické pronásledování oběti cestou do práce, na nákup, pronásledování autem, čekání na oběť před domem apod. Výjimkou zde nejsou ani výhrůžky přímého násilí (i zabitím). V případě sadistického pronásledovatele, který se snaží důsledně a zcela kontrolovat život oběti, je riziko napadení včetně usmrcení oběti podstatně vyšší. Pronásledovaný jedinec pak bývá častou obětí sexuálně motivované vraždy. V oblasti elektronických médií se stalker většinou omezuje na různé druhy výhrůžek, které opírá o poznatky o oběti (*vím, kde jsi, co děláš, vidím tě, vím, co máš na sobě...*). *Stalker může také vyhrožovat fyzickým útokem na oběť či její blízké.*

3. Uskutečňování výhrůžek

- Pokud dosavadní pokusy stalkera selhávají, může dojít k naplnění výhrůžek, tedy k poškozování a ničení majetku či fyzickému útoku na oběť nebo její blízké.
- Jsou známy případy, kdy stalker oběti poničil automobil, rozbil okna bytu nebo zabil domácí zvíře aj.

4. Stalker se vydává za oběť

- Často také dochází k tomu, že stalker jako útočník označuje sám sebe za oběť. Předstírá, že se mu oběť mstí, může na oběť podat i trestní oznámení. Veřejně demonstruje, co vše pro daného člověka dělá, jak se pro něj obětuje apod. Tím se snaží obrátit veřejné mínění na svou stranu.
- U kyberstalkerů to platí dvojnásob!

5. Snaha poškodit reputaci oběti stalkerem

- V rámci stalkingu/kyberstalkingu také dochází ke snahám stalkera očernit oběť, například šířením nepravdivých informací v okolí oběti (práce, rodina, přátelé, sousedé).
- Kyberstalking se například projevuje tak, že útočník vytvoří falešnou internetovou stránku/blog, kde o oběti zveřejňuje nepravdivé informace ve snaze snížit její důvěryhodnost, reputaci apod. Tyto informace šíří synchronními i asynchronními komunikačními kanály (chat, ICQ, Skype, e-mail, Wikipedie, sociální sítě apod.).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Typologie stalkerů

- osoba, kterou oběť osobně zná a ví, že ji pronásleduje,
- osoba, kterou oběť osobně zná, ale neví, že ji pronásleduje,
- osoba, kterou oběť osobně nezná (např. kyberstalkerři hledající své oběti na internetu).

Kategorie stalkerů:

- Bývalý partner (*rejected stalker*)
- Uctívač (*intimacy seeker*)
- Neobratný nápadník (*incompetent suitor*)
- Ublížený pronásledovatel (*resentful stalker*)
- Sexuální útočník (*predatory stalker*)
- Poblouzněný milovník (*erotomaniac and morbidly infatuated stalker*)
- Kyberstalkerři (*cyberstalkers*)

1. Bývalý partner (rejected stalker)

- Většinou se jedná o člověka, který není schopen přijmout ukončení vztahu s jinou osobou. Nemusí se jednat pouze o partnerský či intimní vztah, může jít o vztah pracovní, obchodní nebo např. terapeutický. Chování stalkera je následkem jeho touhy obnovit vztah, nebo je odplatou za odmítnutí. Stalker pociťuje pocit ztráty v kombinaci s frustrací, hněvem, žárlivostí (zejména, pokud si oběť nalezne jiného partnera), pomstychtivostí a zármutkem. Může se také cítit ponížený odmítnutím, protože má o sobě narcisistní představy. Svými útoky se snaží oběti především ublížit (zastašuje ji, vyhrožuje, demonstruje sílu apod.). Tento typ stalkera má v mnoha případech slabé sociální dovednosti a povrchní sociální kontakty.

2. Uctívač (intimacy seeker)

- Tento typ pronásledovatele touží po vztahu s osobou, která jej zaujala. Předpokládá, že vyhlédnutý cíl bude jeho city opěťovat. Neusiluje primárně o sexuální vztah, v jeho motivaci dominuje spíše touha být přijat uctívanou osobou (akceptace). Jakákoli reakce oběti proto stalkera povzbuzuje a motivuje k dalšímu jednání - píše oběti dopisy, kupuje dárky, telefonuje jí... Věří, že mu oběť dluží opěťování jeho „lásky“, když do ní tolik investuje. Žárlí, pokud má oběť vztah s jinou osobou. Uctívač má zvýšené citové nároky, je-li obětí odmítnut, mění se jeho chování a začne oběti vyhrožovat, snaží se ji poškodit, někdy užívá i násilí.
- Mezi uctívače patří tzv. pronásledovatelé celebrit (celebrity stalkers).

- Pronásledovatelé celebrit

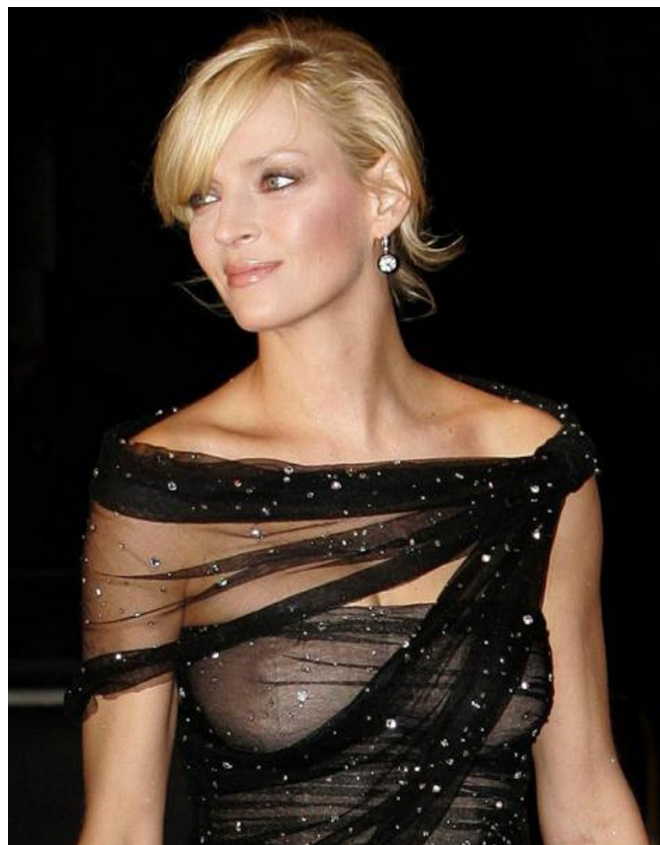

- Němka Hannelore Uhl pronásleduje Karla Gotta už skoro třicet let.

- Jack Jordan - pronásledovatel herečky a modelky Umy Thurmanové

3. Neobratný nápadník (incompetent suitor)

- Do této kategorie spadají útočníci sociálně neobratní s malou schopností seznámit se. Přestože touží po romantických nebo intimních vztazích, nedokáží je díky svým slabým sociálním a komunikativním dovednostem navázat. Jsou narcisistní, domnívají se, že jsou pro každého neodolatelně přitažliví, mají nedostatek empatie, nedokáží vnímat city oběti. Neobratní nápadníci se pokoušejí o fyzický kontakt s obětí (držet oběť za ruku, políbit ji), zpravidla se však neuchylují k fyzickému násilí či hrozbám. Tento útočník není tak vytrvalý, jako jiné typy stalkerů. Pokud oběť využije právní a policejní pomoci, většinou pronásledování zanechají.

4. Ublížený pronásledovatel (resentful stalker)

- Ublížený pronásledovatel stíhá svou oběť kvůli skutečnému či domnělému zranění, újmě, kterou mu oběť přivodila. Usiluje o to, aby se jí pomstil. Většinou se omezuje na slovní útoky, pravděpodobnost fyzického útoku u tohoto typu stalkera je minimální. Vyhrožuje oběti, zastrašuje ji, podává na ni žaloby, mstí se na domácích mazlíčcích oběti (krádež či zabití), vloupává se do jejího domu či bytu apod. Obtěžování mu přináší uspokojení, má pocit, že má nad obětí moc a kontrolu. Jeho chování je často iracionální a paranoidní. Ublížený pronásledovatel bývá velmi vytrvalý

5. Sexuální útočník (predatory stalker)

- Pro tento typ stalkera je charakteristické útočné až sexuálně agresivní chování – stalker usiluje o fyzický nebo sexuálně motivovaný útok na oběť. Motivován je čistě touhou sexuálního uspokojení či pocitem ovládnutí obětí. Tito stalkeri jsou často sexuálními devianty se slabými sociálními dovednostmi a podprůměrnou inteligencí. V jejich chování se také často připojuje voyerství, sadismus, masochismus, exhibicionismus, obscénní telefonní hovory apod. K útokům sexuálních útočníků dochází ve společnosti ojediněle

6. Poblouzněný milovník (erotomaniac and morbidly infatuated stalker)

- Poblouzněný milovník věří, že je do něj oběť zamilovaná. Veškeré chování oběti interpretuje tak, aby podporovalo jeho iluzi. Je přesvědčen, že se jeho vysněná romance stane pevným vztahem. Obvykle si vybírá oběť s vysokým sociálním statutem. Může trpět akutní paranoiou. Zpravidla nereaguje na jakékoli právní řešení (policie, soud). Pokud se nedostane do péče psychologa, obvykle ve stalkingu dál pokračuje

7. Kyberstalkeři (cyberstalkers)

- Kyberstalkeři využívají diskusní fóra, ve kterých se pod falešnou identitou snaží kontaktovat oběť, případně získávají informace o oběti od ostatních uživatelů internetu. K tomuto účelu mohou využívat také různé typy spywarových programů. Kyberstalkeři, kteří k pronásledování využívají pouze informační a komunikační technologie, se nikdy neuchýlí k fyzickému útoku. Kyberstalking jako doprovodný jev můžeme nalézt u všech již dříve uvedených kategorií. Každý stalker tedy může být zároveň i kyberstalkerem.

Kdo jsou oběti?

- Obětí stalkingu se může stát kdokoliv bez rozdílu věku, pohlaví, sociálního postavení, kulturního zázemí, vzhledu nebo sexuální orientace. Statistiky ukazují, že nejčastěji se obětí pronásledování stává svobodný člověk žijící bez partnera nebo osoba krátce po partnerském rozchodu. Podle celosvětových výzkumů se oběťmi stalkingu stalo přibližně 10 % populace.
- Zhruba 4-8 % mužů a 12–18 % žen se alespoň jednou se stalkingem osobně setkalo. To znamená, že stalking je jev poměrně rozšířený.

Kdo jsou oběti?

- Většina obětí stalkingu trpí posttraumatickou stressovou poruchou, chronickými poruchami spánku, zhruba každá čtvrtá postižená osoba uvažuje o sebevraždě nebo se o ni pokusila, čtyři z pěti obětí se vyhýbají ze strachu určitým místům, která dřív pravidelně navštěvovaly, téměř 40 % obětí v důsledku stalkingu změnilo své bydliště nebo pracoviště. Přibližně 30 % případů dochází k nějakému druhu fyzické újmy, včetně usmrcení.

Případy kyberstalkingu

Petr Hanuš

- Sadistický stalker Petr Hanuš více než 2 roky (2005-2007) pronásledoval svou kolegyni Michaelu Maličkou. Psal jí výhrůžné e-maily, SMS, špehoval ji, fyzicky ji napadal, zničil jí automobil. Maličká jeho jednání nahlásila policii. Protože v té době neexistoval trestný čin nebezpečné pronásledování (stalking), Hanuš byl odsouzen za trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci ke 250 hodinám veřejně prospěšných prací. Pro jejich neplnění mu byl trest změněn na 125 dnů vězení.
- Nástup trestu si ale Hanuš odložil kvůli špatnému psychickému stavu. Maličká na agresora opakovaně upozorňovala policii, příběh zveřejnila, přespávala u kamarádek, nechala si odposlouchávat telefony, ale marně.
- Hanuš si na ni počkal v noci z 16. na 17. července 2007 před jejím domem a ubil ji čtyřkilovou větví. Za to byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 15 let za vraždu.

Případy kyberstalkingu

Štefan Zámec

- Kroměřížský podnikatel Štefan Zámec (50 let) obtěžovat od listopadu 2007 do května 2008 o 20 let mladší ženu, která pracovala v jeho oblíbené pizzerii. Vulgárně ji urážel, špehoval a naháněl autem, bombardoval ji SMS zprávami, nechtěnými pozornostmi, nakonec i výhrůžkami (ženě i jejímu partnerovi vyhrožoval zabitím). Ženu za 7 měsíců pronásledování telefonicky kontaktoval nejméně ve 498 zjištěných případech.

Právní rámec stalkingu

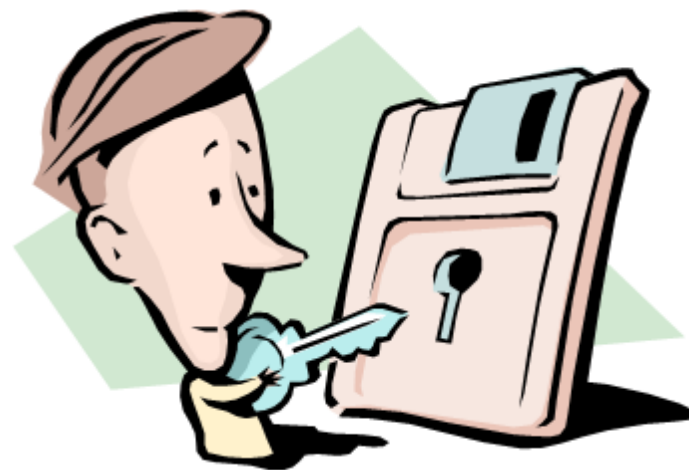
- Od zavedení termínu nebezpečné pronásledování (tzv. stalking) do trestního zákona (leden 2010) vyšetřování případů naráželo na zásadní nejasnost – jak dlouho musí stalker oběť pronásledovat, aby ho bylo možné obvinít. V některých případech totiž státní zástupce nepřijal obvinění ze stalkingu a jednání útočníka muselo být překvalifikováno na jiný trestný čin. Důvodem bylo právě časové hledisko – tedy dlouhodobost pronásledování. Proto se ministerstva vnitra a spravedlnosti dohodla, že stalking musí trvat nejméně měsíc. Minimální lhůta pro dlouhodobé pronásledování se tedy musí pohybovat od 4 do 6 týdnů.

- Aby mohla policie pachatele obvinít ze stalkingu, musí být dodrženy zejména všechny tři podmínky:
- **Musí být jednoznačné, že pronásledovatel tak činí proti vůli oběti.**
- **Pronásledování musí být intenzivní.**
- **Pronásledování musí být dlouhodobé (min. 4-6 týdnů).**
- Stalking/kyberstalking je v novém trestním zákoníku od roku 2010 vymezen jako trestný čin nebezpečné pronásledování § 354.

Obrana před stalkingem

- Možnosti obrany před stalkingem lze rozdělit na:
  - privátní,
  - institucionální.

K privátním možnostem obrany patří:

- Přerušit osobní kontakty s pronásledovatelem (neodpovídat na telefonáty, nereagovat na SMS, nescházet se). Jakýkoli kontakt s útočníkem může vést k prohloubení zájmu o oběť.
- Vyhýbat se místům možného setkání, změnit své návyky.
- Snažit se projevy pronásledování evidovat a zdokumentovat (= schovávat si důkazy), informovat své blízké o pronásledování a totožnosti útočníka.
- Vyhledat pomoc.
- Mimo domov se pohybovat s další osobou – členem rodiny či jinou důvěryhodnou osobou.
- Nosit u sebe legální prostředky pro svou obranu (pepřový sprej, alarm). Nosit u sebe mobilní telefon pro případ přivolání pomoci.
- Nezveřejňovat své osobní údaje (telefonní číslo, adresu). Kontakty na sebe dávat jen lidem, kterým důvěřujete.

K institucionálním možnostem obrany patří:

- Kontaktovat odborné instituce: Bílý kruh bezpečí a další organizace pro pomoc obětem trestných činů.
- Kontaktovat Policii ČR.
- Oběť by se měla obrátit na Policii ČR tehdy, pokud pociťuje intenzivní strach. To je vážný signál, že situace není normální. V některých případech stalkingu (např. na pracovišti, ve škole) stačí, aby se do situace vložila autorita (např. zaměstnavatel, ředitel). Násilníkovi ne vždy dochází, že oběť má strach. Po zásahu další osoby (authority) svého jednání může zanechat.

Dotazy?

pplk. Ing. Petr HRŮZA, Ph.D.

Univerzita obrany, Fakulta ekonomiky a managementu
Katedra vojenského managementu a taktiky

E-mail.: petr.hruza@unob.cz

